

Saameräpin rytmittämä mediajulkisuus

Katselen Inarin ala-asteen saamenkielisen luokkahuoneen seinille kiinnitettyjä maakuntalehtien sivuja, näkyypä mukana olevan juttu *Helsingin Sanomistakin*. ”Saameräpin sanansaattaja” ja ”Räppäri taivutti inarinsaamen uhoksi” maalailevat otsikot. Sivuilta minua katsoo takaisin nuori, siilitukkainen mies, Amoc alias Mikkal Morottaja. Luen, että Amoc tarkoittaa hulluutta, raivokohtausta, koettelemusta kun taas Amoc tarkoittaa Aanaar Master of Ceremony eli Inarin seremoniamestaria. Uskon vaivatta, että räppäys Inarissa tarvitsee sekä vahvaa paikallisuuden tajua että tietynlaista raivokasta otetta.

Inokkaat saamenkielisen luokan oppilaat pyörivät ympärilläni, kyselevät minulta suomeksi miksi olen tullut tänne Inariin ja kertovat, että Amoc on räppäri, opettaja ja armeijassa. Kyllä, Amocia kuunnellaan. Lököpöksyinen poika toteaa, ettei pelkästään kuuntele Amocia vaan myös räppää hänen kanssaan. Päässäni välähtää kuva pojasta kuivaharjoittelemassa oman huoneensa rauhassa. Vai tarkoittiko hän, että on ollut oikeasti ihan lavalla esiintymässä. Yritän laskea nopeasti mielessäni pojan ikää – niin, kaipa sitä on jo varhaisnuorena aloitettava mikäli mediamaineeseen mieli. Opettaja kertoo ilahtuneena kuinka Amocin julkisuus antaa pontta myös kieliopinnoille luokassa – hehän voisivat kääntää Amocin räppien sanoitusta tai tehdä omia räppejä, kevätjuhlaan vaikka. Siinäpä näkyisi miten pieni kielikin taipuu moneksi. Ja Amoc on oikea idoli – häntähän voi seurata mediastakin.

Lehtien sivuilla Mikkal esitellään parikymppisenä artistina, joka räppää yhdellä maailman harvinaisimmista ja uhanalaisimmista kielistä. Inarinsaamen puhujia kun on vain noin 400, ja Mikkal itse yksi harvoista nuorenpolven kielentaitajista. Eipä ihme, että räppäri kuvailee hankaluuksiaan keksiä räpin maailmaan sopivia sanoja – eipä niitä nuorison katukulttuuriin ja urbaaniin uhoon liittyvää sanastoa ole täällä tunturien kupeissa tarvinnut luoda, ajattelen kun katselen hiljaista kylänraittia, harvakseltaan ohikulkevia autoja ja mummoja potkukelkkoineen. Niinpähän ne kielenkäytön kontekstit muuttuvat – siinä missä Agricola mielti kirkonmenoihin sopivia suomen sanoja, nyt Amoc luo välineitä nuorten maailmankuvan ilmaisemiseen.

Silmäillessäni juttuja näen jo sieluni silmin Amocin hartioilla kielenpelastajan sankariviitan. Kyllä, kyllä, nyökyttelen mielessäni toimittajien teksteille, onhan se kulttuuriteko tehdä riimejä uhanalaisella kielellä, innoittaa nuoria käyttämään isovanhempiansa kieltä, ylittää kulttuurisia ja maantieteellisiä rajoja. Fanejakin löytyy Suomen lisäksi Norjasta. Ja tämmöinen mediajulkisuus – luulisi nyt jokaisen eteläisintä suomenniemeä myöten tietävän inarinsaamen olemassaolosta ja uhanalaisuudesta. Ehkäpä julkisuudesta syntyy tekojakin, pohdiskelen toiveikkaana. Ar-

tisti itse kertoo vaatimattoman oloisesti lehden sivuilla, että toki hänellä on halu näyttää mihin kaikkeen oma kieli taipuu, mutta räpin lumo on tekijälleen itselleen lopulta kuitenkin oman musiikin teossa. Eipä se haittaa, jos siinä sivussa kielikin lähtee nousuun. Kyllä, selvää idoliainesta, päätän mielessäni.

Sämi radion toimitalon pihanmaalla heiluu tunturituulessa Ylen lippu. Toimituksen käytävillä kuuluu saamen kieltä, ainakin pohjoissaamea ja inarinsaamea, yhdessä ovesa lukee kolttasaamentoimitus. Toki suomella pärjätään, mitenkäs muuten minä, kieltä taitamaton, tässä monikielisessä keskusteluvirrassa pärjäisin. Toimittajat kertovat, että onhan se Amoc täällä radiollakin väliin toimittajantöitä tehnyt. Niin, se on niin suosittu nuorten keskuudessa ja vetää heitä radion ääreen. Ja Internetistä löytyy lisää juttua. Tämähän on varsinaisen elastinen tyyppi, taipuu joka hommaan. Vai olosuhteetko ne pakottavat pienen yhteisön jäsenet monitaitureiksi, pohdin mielessäni kun kuuntelen hiljaisen ylpeänä myhäilevää Amocin isää, joka itse on tehnyt töitä inarinsaamen eteen saamelaiskäräjillä, kielitoimistossa, toimittajana, opettajana – onpa ollut mukana perustamassa kielipesääkin. Ja puhunut lapselleen inarinsaamea, jota tämä nyt sitten riimittelee kaiken maailman kuultavaksi. Nytkin illaksi tälläydytään television ääreen, kun Amocista tulee juttua valtakunnan pääuutislähetyksessä. Ja seuraavana iltana on kuulemma mukana viihteellisessä keskusteluohjelmassa kilpailevalla kanavalla. Ja radioon ja lehtiin on haastateltu ja keikkaa pukkaa päälle.

Kotiinviemiseksi saan CD-levyn, joka sisältää Amocin kappaleita. ”Kolte Aksu, Val moonam taan cooda” tavaan hitaasti. Laulut kertovat kuulemma kultaisesta kirveestä ja taistelusta helvetissä. Laitan levyn pyörimään: korvanapeista kumpuaa matala ääni, joka painuu välillä ihan mörinäksi asti. En osaa kuin kuvitella mitä sanoitukset tarkoittavat, mutta väkevältä kuulostaa. Jylhää kuin helvetti, mainos-tetaan Internetissä – eikä suotta.

Kotonani löydän Amocin olohuoneestani; nyt hän on mukana keskusteluohjelmassa, juttelemassa hieman hämmentyneen oloisena erilaistuvista työmarkkinoista ja pätkätöistä. Selvä merkki, nyökkään itsekseni, julkisuuskaruselli on lähtenyt hyvin pyörimään silloin kun sitä muuntuu monen asian asiantuntijaksi. Kertakaikinen julkisuuspaukku, johon eivät ole yltäneet saamelaisten kulttuurihallintoon, kielilakiin tai maanomistusoikeuksiin liittyvät käänteet.

Nyt sitten puuhaamaan Amocia valtakunnanverkkoon pysyvästi, vaikka nuortenohjelmien juontajaksi. Tai saamenkielisten televisiouutisten ankkuriksi tai edes tunnaria tekemään, kaavailen happamana kun katsoa tihrustan puolen yön aikaan *TV-ODDASAT*:n lähetystä digikanavalla. Käly Tukholmassa ja kanssasisaret Norjassa kun voivat katsoa saamenkieliset uutiset töiden jälkeen valtakunnan pääkanavilta, ihan tekstitettynä. Röpillä rako lähetysaikaan, riimittelen mielessäni.